

BAZAAR

ESCAPE

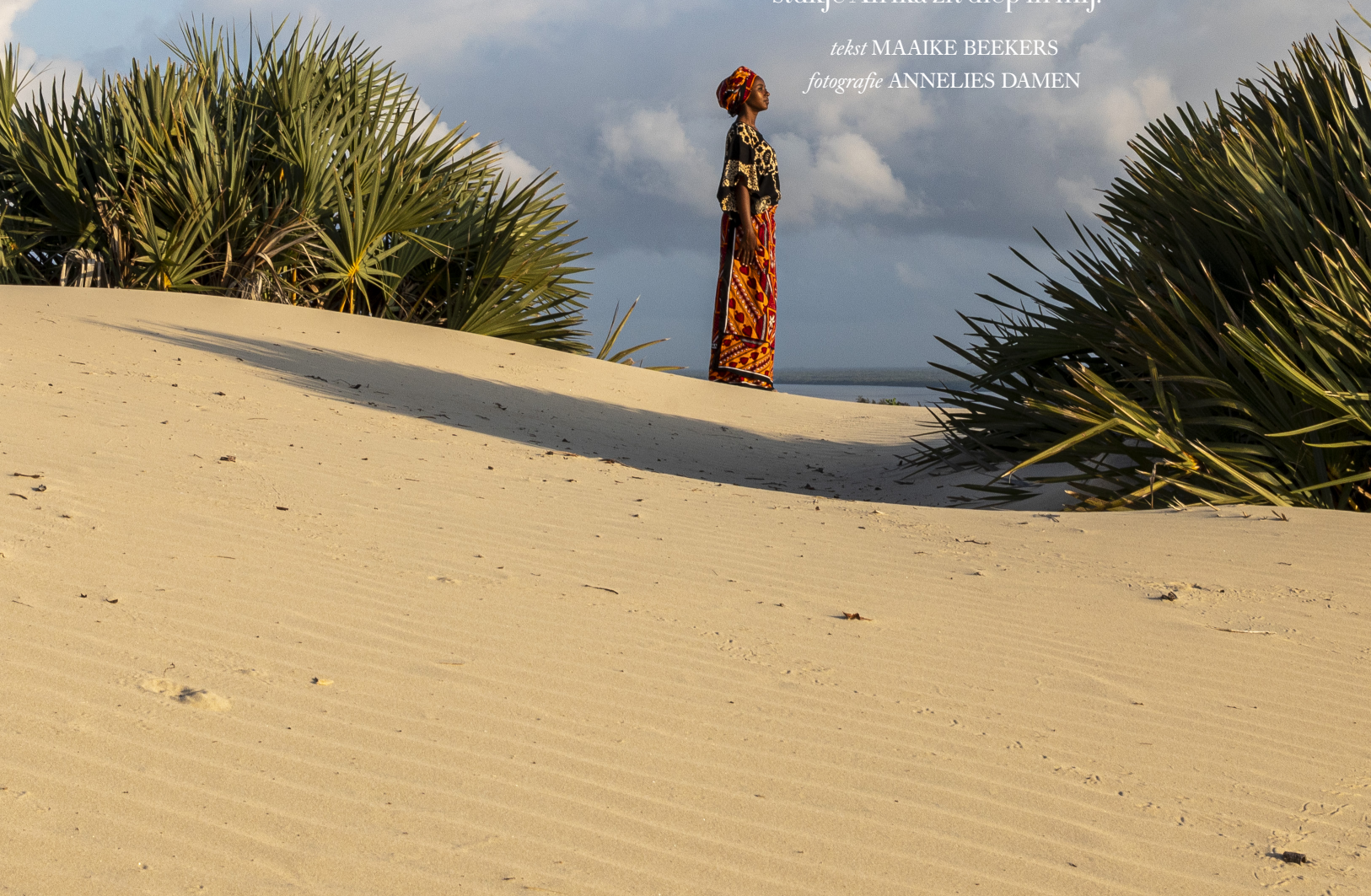
*Soms kijkt het model weg, soms zegt
haar blik dat ze niet met zich laat sollen,
maar altijd gaat er kracht van uit*

*Artfoto 'Uzuri',
Annelies Damen*

Verlangen naar LAMU

Fotografe Annelies Damen komt al jaren op het paradijselijke eiland Lamu, in Kenia. Ze fotografeert er krachtige vrouwen en voelt er zich thuis. 'Dit stukje Afrika zit diep in mij.'

tekst MAAIKE BEEKERS
fotografie ANNELIES DAMEN

De kordate Keniaanse stewardess knikt vriendelijk als ik het kleine vliegtuig verlaat. Geen spoor van de regen die ik zag bij de tussenstop in Malindi, het is warm en zonnig op Lamu. Een oudere man, Omar, draagt mijn koffer. Overbodig, want er zitten wieltes onder, maar hij heeft een gezin te onderhouden. Bij het bootje druk ik wat Keniaanse shillings in zijn hand, hij kijkt blij, dus waarschijnlijk is het te veel. Ach, wat zou het.

Ik ben hier om de Nederlandse fotograaf Annelies Damen te interviewen, die zich door Lamu laat inspireren. Als ik het strand van het dorp Shela op stap, snap ik waarom: de oceaan, het witte zand, de duinen erachter. De typische witte huizen met daken van kokospalmenblad. Wat een plaatje.

Karibu! Zeggen de mensen vriendelijk: welkom! Later zal ik leren dat hallo *habari* is in Swahili, al roepen de kleintjes op straat eerder *jambo!*, terwijl ze je een high five geven. *Nzuri* is het antwoord op *habari*, het gaat goed, en bedanken doe je met *asante*. Ik kijk nog even om naar de jongen die me overgevaren heeft, hij steekt cool zijn hand op, als was-ie een Harleyrijder. Alleen heb je die niet op Lamu, er is überhaupt nauwelijks verkeer. Dat moet ook zo blijven, want het eiland staat op de werelderfgoedlijst. Hier ga je met de boot, je wandelt, of je springt, hup, zoals de jonge Swahilijochies, op een ezelsrug. Van ezels zijn er veel in Lamu, een van de redenen dat het eiland een oase van rust is. Soms klinkt er gebalk, er fluiten wat vogels, je hoort het kalme poppoppop van de bootjes. En het bidden en zingen vanuit de plaatselijke moskee, want Lamu is, naast ongerept, ook islamitisch. Veel vrouwen dragen een hoofddoek of *bui bui*, waarbij je alleen hun ogen ziet. Westers bezoek kiest voor een lange zwierige rok, een lap, ofwel *kikoy*, die je om je heupen knoopt of een doek over de schouders, zo ook wij.

Het is alweer 23 jaar geleden dat de Nederlandse Monika Fauth hier belandde, en voor Banana viel, een charmante jonge Swahili-man met blonde dreadlocks. Er kwamen twee zonen van, en een guesthouse, dat uitgroeide tot Banana House & Wellness Centre, waar lokaal, biologisch en enorm lekker gekookt wordt, en waar je dagelijks yogales kunt volgen. Een *home away from home* met

Boven: het strand van Shela
Onder: artfoto 'Adabu'
Linkerpagina: De duinen van Shela

Een typisch Shelaas huis; een imam loopt met zijn leerlingen door de straten van Shela; privéhuis in Omaanse stijl op het strand van Shela

zestien vertrekken en een grote, groene tuin met palmen, frangipani, hibiscus en een zwembad om te kussen. Monika bekwaamde zich als yogalerares en ademtherapeute en organiseert jaarlijks in maart het Lamu Yoga Festival waarvoor mensen uit de hele wereld komen. Nog steeds is ze samen met Banana, die straalt als hij grote, glimmende tonijnen uit het water haalt. Dan is-ie weer de jongen waar Monika jaren geleden verliefd op werd.

Verliefd worden op het eiland zelf kan ook, zoals fotograaf Annelies Damen deed. Twintig jaar terug raakte ze bevriend met Monika en sindsdien komt ze jaarlijks naar Lamu. Om op adem te komen en haar accu weer op te laden met wellness en yoga. De inspiratie voor haar werk volgt dan vanzelf. Ze maakt al jaren foto's, meestal zwart-wit, van trotse, sterke, zwarte vrouwen. Het zijn geen modellen, maar lokale Swahili-, Masai- of Kikuyu-vrouwen die geduldig poseren voor de zware, houten deuren met houtsnijwerk, zoals je die veel ziet op Lamu. De foto's zijn gestileerd, esthetisch, op het poëtische af. Ze roepen vragen op: wie is deze vrouw, hoe leeft ze, waar leidt die deur, die trap naartoe? Soms kijkt het model weg, soms zegt haar blik dat ze niet met zich laat sollen, maar altijd gaat er een zekere kracht van uit. De vrouwen openen zich voor de fotografe, die als voordeel heeft dat ze zelf een vrouw is. Een

tijd terug vroeg een totaal bedekt Swahili-model haar iets met haar te gaan drinken, waarna ze haar *bui bui* afgooide, er een gouden jurk en hakken onder bleek te dragen, en met een big smile een biertje bestelde.

Hoe het kan dat de fascinatie voor sterke, Afrikaanse vrouwen al zo lang voortduurt? Helemaal precies weet de fotografe het niet. Wel is ze zelf altijd omgeven geweest door vrouwen met power. Opgevoed door haar alleenstaande moeder, en verder gevormd door haar twee grootmoeders, beide stevige persoonlijkheden. Op de moeder van haar moeder lijkt Annelies misschien wel het meest. Zij was nogal een portret, figuurlijk dan. Vrijgevochten, reed rond in een cabrio – we spreken jaren vijftig – en reisde vaak in haar eentje rond. Het zit vast in de genen, die hang naar vrijheid, die reislust.

KENIANEN EN CREATIEVELINGEN

Eigenlijk was het de bedoeling dat Annelies Damen bij het familiebedrijf zou gaan, Damen Shipyards. Deed ze ook, maar dan parttime, zodat ze de fotoacademie in Amsterdam kon doen. Eerder had ze een jaar door Afrika gereisd, waar ze in Ghana, Ivoorkust, Nigeria al talloze vrouwen vastlegde. Na dat jaar waren twee dingen zeker: ze wilde verder met fotografie en ze wilde reizen. Toen ze klaar was met de academie, kwamen de vrouwen als onderwerp vanzelf weer bovendrijven: Annelies besloot terug naar Lamu te gaan, om daar een serie te maken. Een belangrijke stap, achteraf, want vanaf toen zou ze, steeds opnieuw, verlangen naar Lamu. Niet voor niets is het de titel van het fotoboek waar ze momenteel aan werkt: *Longing for Lamu*.

Wat Lamu dan toch zo uniek maakt? Heb ik even? Het moet iets met de energie te maken hebben die er hangt. Zodra Annelies voet aan de grond zet is het er: ze ruikt het aardse, de natuur, en valt samen met de omgeving. Ze voelt zich veilig in de ongeplaveide steegjes, waar zelfs zij soms nog verdwaalt. Ze voelt zich thuis bij de Kenianen, die aardig zijn en echt: *what you see is what you get*.

Soms kijkt het model weg, soms zegt haar blik dat ze niet met zich laat sollen, altijd gaat er kracht vanuit

En ze houdt van de creatievelingen die er rondlopen: het eiland trekt nu eenmaal mensen aan die net iets anders, bewuster in het leven staan.

De fotografe is een graag geziene gast op Lamu. Vaak wordt ze herkend en hartelijk begroet. Ze logeert standaard bij Banana House en heeft haar vaste rondje. Even kijken bij Sandy uit Zuid-Afrika die een winkel met prachtige jurken en accessoires heeft. Een massage bij de Japanse Makiko, die haar rug – altijd maar die fotospullen meesjouwen – masseert tot-ie weer zo soepel is als die van

een jong meisje. Cappuccino bij het befaamde hotel Peponi ('Voor de wind') dat sinds 1953 non-stop open is, behalve in mei en juni, als het regent op Lamu.

Op dit terras waait altijd – leve de ligging aan zee – een heerlijke bries. 's Avonds worden er cocktails gedronken, bij een mooie maan of onder een heldere sterrenhemel. Old Pal bijvoorbeeld, het huisrecept met wodka, een bittersje en limoen. Of flesjes Tusker, een fris biertje met een zwarte olifant op het etiket. Bij Peponi worden de geheimen van het eiland gedeeld: wie er teleurgesteld is in de liefde of wie juist een nieuwe vlam heeft. Welk huis pas verkocht is, en voor hoeveel. En of er binnenkort wel of geen uitbundig feest komt in het witte fort aan het strand. Bij Peponi trekt het leven van Lamu voorbij. Je kijkt over het water, dat veel warmer is dan je verwacht en grappig genoeg toch verkoelt. Je ziet het witte zand, dat zich wel twaalf kilometer uitstrekt, de bocht om, tot het water wilder wordt, en waar je *sanddollars* kunt vinden, ronde schelpen met bloemetjes in het midden. Hoe krijgen die schelpdiertjes dat voor elkaar? Op de uitlopers van de oceaan varen *dhow's* voorbij, traditionele houten, handgetimmerde sloepen met joekels van zeilen die je kunt huren voor een sunset trip, met koelbox en zelfs barbecue. Nu alleen nog even vis vangen voor erop. De ezeltes die voorbijsjokken zijn zwaarbeladen met grote manden, gevuld met cement, of rijst. Aan een verticale stok is vis geregen, die meteen mooi kan drogen tijdens de rit over het strand.

Rechts: Annelies Damen; midden: Ezeltjes op het strand van Shela; onder: artfoto 'Neema 2'

ANNELIES' FAVORIETEN

BANANA HOUSE
Paradijselijk verblijf en wellnesscentre in Shela
bananahouse-lamu.com

NATURAL LAMU
Kruiden en beautyproducten met ingrediënten van Lamu
natural-lamu.com

PEPONI
Befaaamde bar en hotel in Shela
peponihotel.com

AMAN
Twee adressen tegenover elkaar: een interieurwinkel en een boetiek met beauty's van handgemaakte jurken
amanlamu.com

GALLERY BARAKA
Galerie in Lamu town, naast koffietentje Whispers

KLEIN, MAAR HEEL FIJN

Het dorp Shela mag dan klein zijn (er wonen nog geen drieduizend man), er is van alles te doen. Je kunt prachtig wandelen in de witte duinen, met groene plukjes vegetatie die aan boerenkool doen denken. Je kunt film kijken en pizza eten bij Rachel aan de overkant, op Diamond Beach. Voor boodschappen is er Lamu town, een paar kilometer verderop, waar Annelies ook zo haar adressen heeft. Sowieso koffie bij Kate, een Britse van bijna 80 die de sfeervolle galerie Baraka heeft met daarnaast het schattige koffietentje Whispers. Vers fruit halen op de markt, waar het in grote hoeveelheden ligt opgetast. Even langs bij de nieuwe winkel Natural Lamu van Manuel, een Spanjaard die zijn bankierscarrière aan de wilgen hing en nu een plantage heeft waar hij onder veel meer natuurlijke oliën, balsems en beautyproducten produceert, met verse kruiden erin verwerkt. Hij gebruikt ook ingrediënten als moringa en baobab, de boom met ridicuul dikke stam die spirituele krachten toegedicht wordt. En blaadjes van de Neem-boom die zomaar overal op het eiland groeit en je gezondheid ongelooflijk goed doet. In het water rond Lamu zwemmen dolfijnen, er zijn babyschildpadjes

te spotten, die uit het ei kruipen en waggelend voor het eerst een duik in zee nemen. Een tijd terug is er zelfs een leeuw gesignaleerd, en een nijlpaard, verdwaald van het vaste land.

Huizen mag Annelies ook graag bekijken, als ze weer eens in town is. Een onopvallend deurtje, trapje of afgebladderde muurtje kan zomaar een paleis verbergen, van ik-weet-niet-hoeveel vierkante meter, sfeervol ingericht, met een fabuleus dakterras dat uitkijkt op het groene achterland, of op de blauwe zee. En mocht ze zin hebben om uit te gaan dan is er de Floating Bar, een drijvend hutje midden op het water. De gasten, vaak *locals*, en hippe vogels uit Nairobi, komen er met de boot heen om te drinken, te lachen, te dansen op Keniaanse hits. Vrouwen schudden er met hun billen, maken grappen en blijven tot diep in de nacht, heel anders dan de modellen die Annelies Damen vaak voor haar camera heeft. Die zitten niet zelden

hele dagen binnen, zorgen voor de kinderen en koken, terwijl hun mannen op stap zijn, naar de moskee of het café, of buiten op de uitgehouwen bankjes voor het huis zitten te kletsen. Dat is misschien wel een mooie gedachte bij het werk van Annelies: de vrouwen die ze fotografeert zullen misschien nooit een stap van het eiland afzetten, maar nu gaan ze toch maar mooi de hele wereld over.

Na een dag of vier is het tijd om te gaan. We kopen nog wat souvenirs bij de Masai in het dorp, we nemen nog een duik in het zwembad van Banana House en krijgen een laatste feestlunch voorgeschoteld: sashimi van de tonijn die Banana vanochtend uit het water haalde, en een enorme koraalvis van de grill. Of ik weer denk terug te keren naar Lamu, is de vraag. 'Ik hoop het', zeg ik, en kijk naar de mensen die ik een paar dagen geleden nog niet kende, en die nu als vrienden voelen. Als ik de zware houten deur van het hotel uitstap roep ik *Kwaheri!* Tot ziens. En ik merk dat ik het meen. ● anneliesdamen.nl

FOTOGRAFIE (PORTRET) DARIO & MISJA

Artfoto 'Kiburi 3'